Vastine ympäristövaliokunnalle 27.10.2016
HE 128/2016 vp.

Ympäristöministeriö
Lainsäädäntöneuvos Erja Werdi
Ylijohtajan sijainen, ympäristöneuvos Saara Bäck

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Tässä muistiossa tarkastellaan hallituksen esityksestä HE 128/2016 vp ympäristövaliokunnalle annettuja lausuntoja ja esitettään vastine niihin. Lausuntoja olivat 18.10.2016 mennessä antaneet 18 ympäristövaliokunnan kuulemaa asiantuntijaa, jotka edustavat viranomaisia, eri järjestöä ja muita tahoja (15 kpl).

Muistio on jaettu kolmeen osaan seuraavasti:

1. Ympäristöministeriön kommentit ja esitetyt muutosehdotukset keskeisimmistä kysymyksistä
2. Ympäristöministeriön kommentit muista esitetyistä muutosehdotuksista ja lausumista liittyen lakiesitykseen

Sisällys

1. Ympäristöministeriön kommentit ja esitetyt muutosehdotukset keskeisimmistä kysymyksistä ... 2
1.1 Hallituksen esityksessä ehdotettu hajajätevesiä koskeva sääntelyn muutos ... 2
1.2 Kohtuullistaminen, selkeyttäminen, yleinen hyväksyttävyys ja pysyvyys ... 3
1.3 Ehdotettu 100 metrin raja ja muiden alueiden tai kohteiden sisällyttäminen määräajan soveltamisen piiriin sekä 100 m etäisyyden määrittäminen ... 4
Ehdotettu 100 metrin raja ja muiden alueiden tai kohteiden sisällyttäminen määräajan soveltamisen piiriin ... 4
Etäisyyden määrittäminen ... 5
1.4 Kunnan ympäristönsuojelumääräykset ... 6
1.5 Poikkeamiseen liittyvät muutosehdotukset ... 9
1.6 Perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpanoon muilla alueilla liittyvät muutosehdotukset ... 10
1.7 Perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus suurille kuormittajille ja pohjavesialueille ... 11
1.8 Selvitys jätevesijärjestelmästä ja käyttö- ja huolto-ohjeet ... 12
2. Ympäristöministeriön kommentit muista esitetyistä muutosehdotuksista ja lausumista liittyen lakiesitykseen ... 12
Rajapinta vesihuoltolakiin ... 12
Rakennusmääräykset ... 13
Tiedonsaanti ja ohjeet ... 14
Lain vaikutusten arviointi ... 14

1. Ympäristöministeriön kommentit ja esitetyt muutosehdotukset keskeisimmistä kysymyksistä

1.1 Hallituksen esityksessä ehdotettu hajajätevesiä koskeva sääntelyn muutos

- Eräissä lausunnoissa katsotaan, että ehdotettua sääntelyn muutosta ei tulisi toteuttaa muun muassa siitä syystä, että nykyinen sääntely on riittävä (*Suomen FISE-pätevät Haja-asutuksen Vesihuollon suunnittelijat, HaVeSu ry (HaVeSu), Suomen Luonnonsuojeluliitto ry (SLL), Suomen kuntaliitto ry (Kuntaliitto*)) tai siitä syystä, että jatkuvat muutokset ovat vähentäneet ympäristöhallinnon uskottavuutta ja lainsäädännön tehokasta toteuttamista, käytännön neuvonta- ja valvontatyö hankaloituu (*Seinäjoki, Porvoo, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*) tai myös siitä syystä, koska ehdotus on vastoin hallitusohjelman kiertotaloutta koskevaa kirjausta (*Porvoo*).
- Esitys vaarantaa vesienhoitosuunnitelmien tavoitteiden toteuttamista (*Porvoo*).
- Esityksen katsotaan olevan myös haitallinen Suomen vesistöjen, vedenlaadun ja siihen perustuvan yhteiskunnallisen kehityksen kannalta (*Muoviteollisuus ry*, *Muoviteollisuus*).
- Esitys haittaa ympäristöterveyden lisäksi vesien- ja merenhoidonhoidon kotimaisten, EU- ja HELCOM-tavoitteiden saavuttamista (*SLL*)
- Toteutuessaan esitys johtaa useiden suunniteltujen viemäröintihankkeiden peruuntumiseen, jolloin vesienhoitosuunnitelmissa esitetyt toimenpiteet eivät tule toteutumaan esitetyllä tavalla (Vesilaitosyhdistys).
- Sääntely näyttää pääsääntöisesti menevän oikeaan suuntaan (*Suomen Omakotiliitto ry, Omakotiliitto).* Asetuksesta ja sen liitteestä lakiin nostettavat pykälät lisäävät sääntelyä .On hyvä, että muualla kuin vesistöjen ja meren läheisyydessä tai pohjavesialueella säädetystä määräajasta luovutaan ja kuluttaja itse ratkaisee, milloin remontti tehdään Jätevesien käsittelyyn innovoitaisiin malleja sekä purettaisiin sääntelyn esteitä, jotta haja-asutusten asukkaiden ureaa puhdistamisen sijasta hyväksyttäisiin ja sitä hyödynnettäisiin lannoitteena (*Omakotiliitto*).
- Haja-asutuksen jätevesiä koskevasta sääntelystä tulisi luopua, jos ei onnistuta luomaan selkeitä lakitason vaatimuksia (*Suomen ympäristökeskus, SYKE).*
- Valtion tulee panostaa muiden hajapäästöjen torjuntaan entistä enemmän: maatalouteen, metsätalouteen yms., jos tehdään heikennys asutuksen päästöjen osalta (*SLL*). Jätteiden parempi käsittely edistäisi kiertotaloutta, kun saataisiin keinolannoitteita korvaavia ravinteita talteen (*SLL*).
- Asetuksen määräajan pidentäminen on tarpeeton vaatimusten lieventyessä, aiheuttaa ongelmia vesihuollon järjestämiselle (*Kuntaliitto*).
- Määräaikaa on jo pidennetty aikaisemmin, joten jokaisen olisi pitänyt ehtiä hoitaa asia kuntoon. Tällainen määräaikojen venyttäminen vaarantaa yleistä lainkuuliaisuutta *(SLL).*
- Määräajan pidentäminen on aiheuttanut taloudellisia vaikeuksia Porvoon kaupungille sekä yksityiselle vesihuoltolaitokselle *(Porvoo).*
- On myönteistä, että enintään 100 metriä vesistöstä, merestä ja pohjavesialueella sijaitsevien kotitalouksien osalta siirtymäaikaa pidennetään noin 1,5 vuodella (*Omakotiliitto*).

Ympäristönsuojelulakiin ja hajajätevesiasetukseen perustuvassa sääntelyssä ei nykyisin oteta huomioon kiinteistön sijaintia. Tältä osin on esitetty tarve kohtuullistaa sääntelyä erityisesti niillä alueilla sijaitsevien kiinteistöjen osalta, joiden sijaintipaikan ympäristönsuojelulliset näkökohdat eivät vaadi järjestelmän korjaamista tai muuttamista. Näillä alueilla perustason puhdistusvaatimus on koettu liialliseksi muun muassa sen toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten vuoksi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelma sisältää sääntelyä koskevan kirjauksen.

Tällä sääntelyehdotuksella pyritään pitkäaikaiseen ja yleisesti hyväksyttyyn ratkaisuun siten, että enintään 100 metriä vesistön tai meren rannasta tai pohjavesialueilla sijaitsevilla kiinteistöillä perustason puhdistusvaatimus tulisi täyttää määräaikaan mennessä. Sen sijaan muilla alueilla kiinteistökohtaisen järjestelmän tehostaminen tulisi tehdä vasta, kun kiinteistöllä tehdään ehdotetun 156 b §:n mukainen korjaus- tai muutostyö.

Sääntelyn asiallinen, ajallinen ja alueellinen kohdentaminen ympäristö huomioon ottaen on uusi lähestymistapa siihen, milloin lakisääteinen perustason puhdistusvaatimus tulisi täyttää. Myös kunnan ympäristönsuojelumääräykset tulisivat toteuttavaksi samaan aikaan lakitason vaatimuksen kanssa.

Määräajan jatkamista koskeva ehdotus (ehdotettu määräaika on 31.10.2019) perustuu siihen, että kiinteistön omistajilla tulisi olla riittävästi aikaa suunnitella ja toteuttaa talousjätevesien käsittelyn tehostaminen. Näin vuodet 2017, 2018 ja 2019 olisivat mahdollisia rakentamisajankohtia, sillä remontteja tehdään kesästä syksyyn.

Hallitus toimeenpanee kiertotaloutta useilla toimilla. Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön -hankkeessa hyödynnetään kiertotalouden ja puhtaiden ratkaisujen kasvavia mahdollisuuksia. Itämeren hyvän ekologisen tilan edistämiseksi toimitaan yhteistyössä kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Vesistöihin huuhtoutuvien ravinteiden ja humuksen määrää vähennetään ja lisätään maatalouden ravinne- ja energiaomavaraisuutta. Ohjelmassa muun muassa valmistellaan kierrätystä edistävää sääntelyä ja ratkaisuja kiertotalouden mahdollistamiseksi. Kokeilu- ja demonstraatiohankkeilla lisätään materiaalien ja ravinteiden kierrätystä sekä siihen liittyvää liiketoimintaa.

Edellä olevan perusteella ympäristöministeriö katsoo, että hallituksen esitys on perusteltu. Esityksellä pyritään olosuhteet huomioon ottavaan lakitason sääntelyyn ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuvien jätevesien käsittelyjärjestelmien osalta. Esityksellä pyritään turvaamaan perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpano enintään 100 metrin etäisyydellä vesistön tai meren rannasta sekä pohjavesialueilla ehdotetussa määräajassa (31.10.2019) ja muilla alueilla kiinteistökohtaiseen aikatauluun perustuen. Ehdotettu määräajan siirto antaisi riittävästi aikaa jätevesien puhdistamisen tehostamiselle.

Ympäristöministeriö ei yhdy näkemykseen siitä, että esitys olisi vastoin hallituksen ohjelman kirjausta kiertotaloudesta tai asiantuntijalausunnossa mainitun Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön –hankkeen vastainen tai muutoinkaan vaikuttaisi kiertotalouden toteuttamista.

1.2 Kohtuullistaminen, selkeyttäminen, yleinen hyväksyttävyys ja pysyvyys

- Lausunnossa toivotaan hajajätevesisääntelyyn tehtävän lopulliset ratkaisut tässä yhteydessä ja että kansalaisille, viranomaisille ja alan toimijoille annetaan vastaisuudessa rauha ja selvyys hajajätevesihuollon toimeenpanossa ja kehittämisessä (*Kuntaliitto*).
- Lakiehdotus johtaa erään asiantuntijalausunnon mukaan entistä sekavampaan ja vaikeasti ennakoitavaan sääntelyyn (*SYKE*).
- Ehdotettu sääntelyn kohtuullistaminen ja selkeyttäminen perusteltua (*Kilpailu- ja kuluttajavirasto, KKV).*
- Sääntelyn tulee olla kohtuullista kotitalouksille *(Omakotiliitto).*

Lainsäädännölle ovat ilmiönä tyypillisiä eri perustein tehtävät muutokset. Tässä yhteydessä on todettava, että haja-asutuksen jätevesien käsittelyä koskeva kansallinen sääntely on ollut mittavan huomion kohteena nyt jo yli vuosikymmenen. Tämän esityksen tarkoituksena on sääntelyn selkeyttäminen ja yleinen hyväksyttävyys sekä pysyvyys sekä tarvittavien joustojen säilyttämisen. Näin mahdollistettaisiin pitkäjänteinen työ haja-asutuksen talousjätevesien käsittelyn tehostamisessa. Tarkoitus on, että lainsäädännön muutoksiin ei esityksen hyväksymisen jälkeen olisi tarvetta, koska sääntely sisältäisi riittävän jouston poikkeamisten muodossa. Sääntelyä on tarkoitus myös selkeyttää antamalla uusi asetus ja kumoamalla nyt voimassa oleva asetus.

Edellä esitetyn perusteella ympäristöministeriö katsoo, että lakimuutos on perusteltu. Esityksen tarkoituksena on luoda pysyvyyttä haja-asutuksen talousjätevesiä koskevaan sääntelyyn. Tarkoitus on turvata viranomaisten toimintaedellytykset sekä lain täytäntöönpano antamalla uusi lakia tarkentava asetus sekä laatimalla uudet opasmateriaalit.

Sääntely sisältää myös kattavasti joustoja. Ehdotukseen sisältyy edelleen ns. automaattinen ikään perustuva vapautus. Myös ehdotetuilla 156 a §:n alueilla voidaan perustason

puhdistusvaatimuksesta poiketa (156 d §). Kunnan ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamiseen (YSL 202 §) ei ehdoteta muutoksia.

1.3 Ehdotettu 100 metrin raja ja muiden alueiden tai kohteiden sisällyttäminen määräajan soveltamisen piiriin sekä 100 m etäisyyden määrittäminen

Ehdotettu 100 metrin raja ja muiden alueiden tai kohteiden sisällyttäminen määräajan soveltamisen piiriin

Lausunnonantajat ehdottavat esitykseen lisättäviksi myös muita alueita tai kohteita, joilla perustason puhdistusvaatimukset tulisi toteuttaa määräaikaan mennessä, tai ehdotetun 100 metrin etäisyyden pidentämistä tai katsovat, että etäisyyden tulisi olla pienempi.

- Perustason puhdistusvaatimusta on vaadittava laajemmalla alueella kuin 100 metrin päässä rannasta ja rajaksi tulisi määrittää (ainakin) 200 metriä (*HaVeSu, Muoviteollisuus, Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ja SLL).* SLL lausuu lisäksi, että huomioon tulee ottaa vesistöihin laskevat ojat.
- 100 metrin rantavyöhykettä ei voida pitää riittävänä vesistön pil2aantumisen ehkäisemiseksi kun kunnan ympäristönsuojelumääräykset tulevat noudatettaviksi vasta uuden rakennuksen rakentamista vastaavan rakentamisen tai vesijärjestelmän korjaamisen yhteydessä (*Kuntaliitto*).
- Raja ei kaikilta osin ole oikeudenmukainen, koska esimerkiksi merkittävästi suurempaa kuormitusta tuottavan maatalouden suojavyöhykkeiden vaihteluväli 5-50 m (*Omakotiliitto*).
- Asiassa ei ole esitetty tieteellistä tutkimusta, joka olisi taustalla, kuitenkin hyväksyttävämpi kuin aiempi rajaus (*Maa- ja metsätaloustaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, MTK*).
- Pohjavesialueiden suojelu on tärkeää juomaveden laadun turvaamiseksi, joten vaatimus jätevesien käsittelyn toteuttamisesta vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella on kannatettava ja tarpeellinen (*Vesilaitosyhdistys VVY ry, VVY).*
- Ehdotettu 100 m on riittämätön etäisyys. Tällä hetkellä kunnassa rajana on 150–200 m, mutta etäisyys olisi suurempi, jos olisi tiedetty, että vain tällä alueella on tarve uudistaa järjestelmät siirtymäajan puitteissa. (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*). Erityistä huomiota tulisi kiinnittää vesistöihin, joiden vettä käytetään juomaveden lähteenä, tehopohjaveden valmistukseen tai josta vettä imeytyy rantaimeytyksenä vedenottamolle. Tiiviit haja-asutusalueet tulisi ottaa määräajan piiriin (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*).
- Lakisääteinen etäisyys tulisi määrittää myös pohjavesialueisiin (*Muoviteollisuus*) ja talousvesikaivoihin (*Vesilaitosyhdistys*) ja kaivoihin 50 m etäisyys (*Muoviteollisuus*), asutuskeskittymät/kylämäiset haja-asutusalueet tulisi ottaa mukaan (*Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*). Mukaan tulisi ottaa myös sellaiset asutuskeskittymät, joissa talousvesikaivoja ja vanhoja jätevesijärjestelmiä sijaitsee lähellä toisiaan ja joille ei kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa ole osoitettu kustannustehokkaaksi rakentaa viemäriä (*Kuntaliitto*) sekä ja viemäröitäväksi suunnitellut alueet vesistön ääressä tai erityisen tiheästi asutut alueet (*Seinäjoki*).
- Oman tai naapurin kaivon suojelemiseksi toimenpiteet voivat olla tarpeen myös muilla kuin nyt ehdotetuilla alueilla *(VVY*).
- Aluejako myös taajaan rakennettujen asutuskeskittymien ympärille (200 m säteellä toisistaan olevien kiinteistöjen tulisi saattaa järjestelmänsä määräaikaan mennessä perustason vaatimuksia vastaavaan kuntoon) (*HaVeSu*).
- Myös lausuttiin, että tiiviisti rakennetuilla haja-asutusalueilla ei tarvitse edellyttää tiukempia puhdistusvaatimuksia, mutta jätevesijärjestelmän uusimisen määräaikaa ei saisi poistaa (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*).
- Alueiden määrittämisessä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain suunnittelutarvealueiden määrityskriteereitä (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*).
- Kylämäisellä haja-asutusalueella olisi noudatettava 156 a §:n määräaikoja *(Vesiensuojeluyhdistysten Liitto)*. Esitämme etäisyydeksi 200 metriä joka olisi yhdenmukainen muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rantavyöhykkeen kanssa *(Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*).
- Lausunnossa todetaan että kuormituksen määrä, jätevesien purkuun liittyvät järjestelyt, imeytyminen maastoon ja jäteveden johtumisnopeus vesistöön vaikuttavat merkittävästi kuormitukseen. Ehdotetun vyöhykkeen ulkopuoleltakin voi näin ollen aiheutua merkittävää kuormitusta vesistöön (*VVY).*

- Ehdotus pykäläksi 156 a: ”Kiinteistön omistajan on huolehdittava siitä, että enintään 200 metrin etäisyydellä vesistöstä tai merestä olevalla alueella tai vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella tai sellaisesta pohjavesialueesta tai enintään 50 metrin etäisyydellä talousvesikaivosta ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuva jätevesien käsittelyjärjestelmä täyttää perustason puhdistusvaatimuksen. Etäisyys on määritettävä keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta sitä lähinnä sijaitsevan sellaisen rakennuksen, jossa muodostuu talousjätevesiä, rantaviivaa lähinnä olevaan seinään ja jätevesien käsittelyjärjestelmään. Etäisyys talousvesikaivoon on määritettävä talousvesikaivosta sitä lähinnä sijaitsevan sellaisen rakennuksen, jossa muodostuu talousjätevesiä, jätevesien käsittelyjärjestelmään.”*(Muoviteollisuus)*

Esityksessä lakisääteisiksi alueiksi on sisällytetty enintään 100 metriä vesistön tai meren rannasta olevat alueet ja 1 tai 2 luokan pohjavesialueet, joilla tehostamistoimille säädettäisiin määräaika. Ehdotettu 100 metriä perustuu siihen, että tämä on kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä eniten käytetty etäisyys. Ympäristönsuojelumääräyksissä on myös lyhempiä etäisyyksiä muutamissa kunnissa ja pidempiä etäisyyksiä useissa kymmenissä kunnissa.

Hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että lakitason sääntelyn tulisi olla selkeää ja tunnistaa suurimmassa osassa ympäristönsuojelumääräyksiä käytetty etäisyys vesistöstä/meren rannasta. Etäisyys on siten eri näkökohtia yhteen sovittava määrä, joka riittäisi ympäristönsuojelun tason turvaamiseen, jos kunnassa ei näille alueille olisi annettu ankarampia ympäristönsuojelumääräyksiä. Toisaalta pohjavesialueiden osalta mukaan on sisällytetty 1 ja 2 luokan pohjavesialueet eli tällöin perusteena on vedenhankinta tai soveltuminen vedenhankintakäyttöön. YSL:n pohjaveden pilaamiskielto on voimassa myös muilla alueilla.

Asutuskeskittymien tai kylämäisten haja-asutusalueiden ja vastaavien osalta lakiin sisällytettävä aluemäärittely olisi sangen monimutkaista. **Ympäristöministeriö ei kannata muiden alueiden sisällyttämistä lakiin seuraavin perustein:**

Säännöksen aineellinen muotoileminen tarkoittaisi, että asutuskeskittymien tai kylämäisten haja-asutusalueiden määritelmä tulisi sisällyttää lakiin. SYKE:ssä on kehitetty yhdyskuntarakenteen tutkimusta ja seurantaa palveleva tietojärjestelmä, yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (*YKR).* Siihen on koottu yhdyskuntarakenteen eri ominaisuuksia kuvaava valtakunnallinen paikkatietoaineisto. Tätä aineistoa hyödyntämällä olisi ainakin teoriassa mahdollista määritellä asutuskeskittymien tai kylämäisten haja-asutusalueiden sijainnit. Työ olisi mittava ja lisäksi olisi huomattava, että alueet voivat muuttua ajan kuluessa, joten aluemäärittelyyn tulisi luultavasti luoda tarkistamismekanismi. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten ja rakennusvalvontaviranomaisen sekä kiinteistön omistajien tulisi voida saada käyttöönsä senhetkiset aluetiedot. Aluemäärittelyn sisällyttäminen voisi lisätä myös resurssitarvetta kunnan viranomaisissa.

Pohjavesialueisiin ehdotetaan myös etäisyyden säätämistä sekä sitä, että myös etäisyys talousvesikaivoihin otettaisiin mukaan pykälään. Lakitasolla tehtävä etäisyyden määrittely eri kohteisiin ei tunnista alueiden tai kohteiden erityispiirteitä. Pohjavesialueiden määrittäminen on käynnissä ELY-keskuksissa. Talousvesikaivojen sijaintitietoja ei ole kootusti kunnissa, niiden sijainti selviää kiinteistöittäin paikalla käynnillä. YSL:n pohjaveden pilaamiskielto koskee kaikkea pohjavettä eikä tule näin ollen rajata pohjavesialueen sisällä erillisiä alueita (esim. joissa on talousvesikaivo). **Ympäristöministeriö vastustaa muiden etäisyyksien tai kohteiden sisällyttämistä pykälään, koska niitä koskevaa sääntelyä ei ole perusteltua sisällyttää lakiin**.

Etäisyyden määrittäminen

- Etäisyys jätevesijärjestelmään olennaisempi kuin etäisyys rakennuksen seinään. Muoviteollisuuden pykäläehdotus on edellä tällä sivun ylälaidassa (*Muoviteollisuus*).
- Etäisyys tulisi olla jätevesien käsittely- tai purkupaikasta (*Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*). Liitto ehdottaa muotoiluksi lisäystä 156 a §:ään ”tai mikäli kiinteistön jätevesien käsittelypaikka/purkupaikka sijaitsee enintään 100 m (p.o 200 m) etäisyydellä rantaviivasta.”

Ehdotuksessa etäisyyden (enintään 100 m) määrittäminen on ehdotettu tehtävän keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta päättyen rakennuksen seinään. Rakennuksella tarkoitettaisiin sellaista rakennusta, jossa muodostuu talousjätevesiä. Hallituksen esitykseen on valittu sellainen määrittäminen, joka olisi osin mahdollista tehdä käyttäen paikkatietoaineistoja, kun rakennusten sijainnit ovat yleensä tiedossa.

Ympäristöministeriö toteaa, että ehdotettu ratkaisu etäisyyden määrittämisestä rakennuksen seinään on selkeä ja perusteltu.

Mikäli valiokunta kuitenkin päätyisi toiseen sääntelymalliin, voisi asiasta mahdollisesti säätää 156 a §:ssä esimerkiksi seuraavalla tavalla:

HE 128/2016 vp 156 a §	156 a § (keltaisella muotoilu)
156 a § *Perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpano rannalla ja pohjavesialueella* Kiinteistön omistajan on huolehdittava siitä, että enintään 100 metrin etäisyydellä vesistöstä tai merestä olevalla alueella tai vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuva jätevesien käsittelyjärjestelmä täyttää perustason puhdistusvaatimuksen. Etäisyys on määritettävä keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta sitä lähinnä sijaitsevan sellaisen rakennuksen, jossa muodostuu talousjätevesiä, seinään.	156 a § *Perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpano rannalla ja pohjavesialueella* Kiinteistön omistajan on huolehdittava siitä, että enintään 100 metrin etäisyydellä vesistöstä tai merestä olevalla alueella tai vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuva jätevesien käsittelyjärjestelmä täyttää perustason puhdistusvaatimuksen. Etäisyys on määritettävä keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta sitä lähinnä sijaitsevan sellaisen rakennuksen, jossa muodostuu talousjätevesiä, seinään. Jos jätevesijärjestelmä tai talousjätevesien purkupaikka sijaitsee lähempänä rantaviivaa kuin edellä 1 momentissa tarkoitettu rakennuksen seinä, on etäisyys määritettävä keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta jätevesijärjestelmään tai talousjätevesien purkupaikkaan.

1.4 Kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Useissa lausunnoissa katsotaan, että kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä (156 c §) tulisi noudattaa ehdotetusta sääntelystä huolimatta myös pykälän 156 b mukaisilla alueilla.

- Jos 156 a §:n mukaiset alueet olisi määritelty kunnassa laveammin, tulisi noudattaa siirtymäsäännöstä 238 §:n mukaan sekä mahdollisia ankarampia 156 c §:n mukaisia kunnan määräämiä vaatimuksia *(Vesiensuojeluyhdistysten Liitto).*
- Esityksessä tulisi esittää niiden kotitalouksien lukumäärä, jotka joutuvat tekemään jätevesiremontin kunnissa, joissa on voimassa kuntien omat ympäristönsuojelumääräykset (*Omakotiliitto).*
- Kunnalla oltava mahdollisuus puuttua ranta-alueen määritelmään, 100 m rajan määrittämisellä puututaan kuntien oikeuteen antaa kunnan olosuhteisiin sekä ympäristön- ja vesiensuojelullisiin lähtökohtiin perustuvia kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä: etäisyys määräytyisi ympäristönsuojelumääräyksillä, 100 m jos määräyksissä pienempi etäisyys (*Seinäjoki*). Ympäristönsuojelumääräyksillä voidaan määrätä 100 m ulkopuolella uusia taloja koskien; uudet talot eivät ole ongelma vaan vanhat talot vanhoine järjestelmineen (*Seinäjoki*). Jätevesijärjestelmiä ei tulla uusimaan, jos ei ole aivan pakko, määräajan pidentäminen ei vie asiaa eteenpäin. Siirtymäaika tulisi pitää ennallaan, paitsi viemäröitäväksi suunniteltujen alueiden osalta voisi olla 31.10.2019. *(Seinäjoki)*
- Kunnassa etäisyys on määritelty 200 metriksi ympäristönsuojelumääräyksillä (*Porvoo*).

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 202 §:n 1 momentin mukaan kunta voi antaa tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä

(kunnan ympäristönsuojelumääräykset). Ympäristönsuojelulain hallituksen esityksessä asia ilmaistaan seuraavalla tavalla: ”**Kunnallisilla määräyksillä voi kuitenkin olla vain lakia täydentävä rooli (PeVL 11/1999 vp, PeVL 12/2005 vp).” (Lähde** HE 214/2013 vp s. 199-200.)

Ympäristönsuojelumääräysten perustuslain 80 §:n mukaiset perussäännökset sisältyvät ympäristönsuojelulain 202 §:ään (sisältö) ja 203 §:ään (menettely). Jätevesien käsittelyjärjestelmää koskeva säännös sisältyy YSL 156 §:n 3 momenttiin ja esityksessä ehdotettuun 156 c §:ään.

Voimassa oleva sääntely ja ympäristönsuojelumääräykset

Voimassa olevassa sääntelyssä ei lakitasolla ole nyt ehdotetun kaltaista aluejaottelua eikä sääntelyn ajallista kohdentumista. Voimassa olevan ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annetun ns. hajajätevesiasetuksen sääntely kohdistuu soveltamisalan piirissä oleviin kohteisiin samalla tavalla ja saman määräajan puitteissa.

Nykyisin vaatimuksena on, että perustason puhdistusvaatimus tulee täyttää 15.3.2018 mennessä (ns. hajajätevesiasetuksen 10 §).

Lisäksi kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä voi olla eri tavoin määritellyille alueille kohdennettuja perustason puhdistusvaatimusta ankarampia vaatimuksia. Esimerkiksi vesistöjen läheisyyteen ja pohjavesialueille on määräyksen perusteella vaadittu esim. umpikaivon rakentamista. Kunnallisiin määräyksiin sisältyy myös muita alueita kuten pienkyliä tai etäisyyksiä muutoin ympäristönsuojelullisesti herkkiin kohteisiin kuten talousvesikaivoihin.

Hallituksen esityksen sisällöstä liittyen eri tilanteisiin ja ympäristönsuojelumääräysten ajalliseen soveltamiseen

Hallituksen esityksellä ei kumota ympäristönsuojelumääräyksiä eivätkä ne siten lakkaa olemasta voimassa. Eräin osin niiden soveltamisen ajankohtaan ehdotus kuitenkin vaikuttaisi edellä mainitulla perusteella.

a) Ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuvat jätevesien käsittelyjärjestelmät

Ehdotetut muutokset koskisivat ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuvia jätevesien käsittelyjärjestelmiä koskevaa sääntelyä.

HE:ssä ehdotetaan lakiin jaottelua, jonka perusteella näiden puheena olevien järjestelmien kiinteistökohtaisten talousjätevesien käsittelyjärjestelmän tulee täyttää perustason puhdistusvaatimus ajallisesti seuraavasti:

a1 Enintään 100 metriä vesistön tai meren rannasta tai pohjavesialueilla (156 a §)
Kun lakitason vaatimus tulee täyttää, tulee samassa yhteydessä täyttää kunnan ympäristönsuojelumääräyksen ankarampi vaatimus. (Esimerkki ankarammasta vaatimuksesta on umpikaivo-vaatimus, jolla estetään päästöt maaperään kokonaan.)
Hallituksen esityksessä ehdotetaan perustason puhdistusvaatimuksen toteuttamisen määräajaksi näille lakisääteisille alueille 31.10.2019. **Kunnallisilla määräyksillä on lakia täydentävä rooli, kuten edellä on selostettu.**
Jos kunnassa ei ole ympäristönsuojelumääräystä (tai se on annettu vain uusille järjestelmille), tulisi tällöin täyttää vain lakiin perustuva perustason puhdistusvaatimus.

a2 Muilla alueilla (156 b §)
Lakitason vaatimuksen toteuttamisajankohta olisi kiinteistökohtainen, kun kyseessä on ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuva jätevesien käsittelyjärjestelmä, joka sijaitsee 156 b§:n mukaisella alueella. Perustason puhdistusvaatimuksen ajankohtaa ei voisi tietää etukäteen ennen kuin kiinteistöllä tehtäisiin ao. remontti. Remontin ajankohdasta päättää kiinteistön omistaja.

Laki olisi tässä suhteessa vapauttava perustason puhdistusvaatimuksen täyttämisestä ko. remonttiin saakka, kun kyse on ns. vanhoista järjestelmistä ja jotka sijaitsevat muualla kuin ehdotetussa 156 a §:ssä tarkoitetuilla alueella.

Vasta kun perustason puhdistusvaatimus tulee täyttää tietynlaisen remontin yhteydessä, niin tässä yhteydessä tulee sovellettavaksi myös ao. ympäristönsuojelumääräys. Tämä on se uusi tilanne, jota nykyisin ei ole muodostunut, koska perustason puhdistusvaatimuksen täyttämistä koskeva lakitasoinen sääntely ei erottele alueita tai kohteita lain vaatimuksen täyttämisen ajankohdan suhteen.

Toisin sanoen, jos laissa on vapautus perustason velvoitteesta tietynlaiseen remonttiin saakka, myös ympäristönsuojelumääräystä sovelletaan vasta silloin. (Jos kunnassa ei ole vanhaan kiinteistöön sovellettavaa ympäristönsuojelumääräystä, tulee hallituksen esityksessä ehdotetun remontin yhteydessä täyttää perustason puhdistusvaatimus.)

b) Uuden rakennuksen rakentaminen

Jos kyse on uuden rakennuksen rakentamisesta ja siihen liittyvän kiinteistökohtaisen jätevesien käsittelyjärjestelmän rakentamisesta, sovelletaan näissä tilanteissa ns. hajajätevesisääntelyä vuodesta 2004 alkaen edelleen.
Kiinteistön järjestelmän tulee täyttää perustason puhdistusvaatimus ja jos alueella on ympäristönsuojelumääräykset, niin puhdistusta on tehostettava niiden esittämään ankarampaan tasoon. Tämä on ollut voimassa koko ajan näin ja on edelleen.
Uuden rakennuksen rakentamistilanteissa hallituksen esitys ei tuo muutoksia ympäristönsuojelumääräysten soveltamisen osalta.

Kunnan ympäristönsuojelumääräysten soveltaminen ja ehdotettu sääntely

Kunta voisi jatkossakin antaa ympäristönsuojelulakiin perustuvia ympäristönsuojelumääräyksiä. Kunta voisi esimerkiksi tehdä aluemäärittelyjä tai antaa eri tavoin tiukempia määräyksiä. Nykyiset määräykset eivät myöskään lakkaisi olemasta voimassa. Lisäksi on huomattava, että osa ympäristönsuojelumääräyksistä on voitu antaa vain uuden rakennuksen rakentamiseen. Osa ympäristönsuojelumääräyksistä voi sisältää myös omia määräaikoja.

Ympäristönsuojelumääräyksiä sovelletaan uuden rakennuksen rakentamisessa rakennuslupa-asian yhteydessä.

Määräyksiä sovellettaisiin ehdotukseen perustuen myös enintään 100 m etäisyydellä vesistön tai meren rannasta sekä pohjavesialueilla. Lakiin perustuvat perustason puhdistusvaatimuksen mukaiset tehostamistoimet tulisi toteuttaa ehdotettuun määräaikaan (31.10.2019) mennessä.

Ympäristönsuojelumääräyksiä sovellettaisiin myös vanhoihin rakennuksiin edellä mainittujen alueiden ulkopuolella, kun tehdään tietynlainen remontti. Tältä osin lain tasoinen vapautus siirtäisi ympäristönsuojelumääräysten soveltamisen ajallisesti samaan aikaan lain vaatimusten kanssa. Lainvalmistelussa ei ole ollut esillä ympäristönsuojelumääräyksiin liittyvää siirtymäsäännöstä.

Ympäristönsuojelumääräysten asema muuttuisi tällä ehdotetulla muutoksella siten, että näihin ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuviin jätevesien käsittelyjärjestelmiin sovellettaisiin ympäristönsuojelumääräyksiä ennalta määrittelemättömän ajan puitteissa.

Ehdotettu ympäristönsuojelulain sääntely toisi siis erottelun sääntelyn kohdentumisessa ja sen myötä ympäristönsuojelumääräysten soveltamisessa ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuviin jätevesien käsittelyjärjestelmiin. Tämän muutoksen perusteellista kuvausta olisi ympäristöministeriön mielestä perusteltua avata valiokunnan mietinnössä, jotta sääntelyn eroavaisuudet nykyiseen verrattuna tulisivat selvemmin esille.

1.5 Poikkeamiseen liittyvät muutosehdotukset

Poikkeamiseen ehdotettiin useita muutoksia. Pääosa lausunnonantajista esitti muutoksia ehdotettuun 156 d §:ään ja yksi 238 §:ään.

- Ympäristönsuojelulain 157 §:n poikkeamisen lieventämisessä riittää, kun ja sana muutetaan sanaksi tai. Muita muutoksia lainsäädäntöön ei tarvita (*HaVeSu*).
- Nykyiset poikkeamissäännökset ja niistä ohjeistus/muu materiaali kunnan viranomaisille käytettäväksi (*Kuntaliitto*).
- Poikkeamismahdollisuuksia on lievennetty liikaa. Poikkeuksia parempi vaihtoehto olisi laajempi tukimahdollisuus valtiolta tai kunnalta. Poikkeuksien lisääminen vaarantaa yleistä lainkuuliaisuutta. *(SLL)*
- Mikäli 156 d §:n poikkeamisen arviointi tehdään vain kustannusten perusteella, on vaarana että pilaantumisen arviointi herkillä alueilla jää vain työlään, kalliin ja omistajalle ennakoimattoman jälkivalvonnan tehtäväksi (*Kuntaliitto*).
- Poikkeamisen tulisi perustua kokonaisharkintaan. Poikkeuksen myöntäminen ei saa perustua vain taloudellisiin näkökohtiin, jätevesijärjestelmästä aiheutuvaa pilaantumista ei pitäisi erottaa poikkeamisharkinnasta. (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*)
- Edellytyksiä lievennetään nyt niin paljon, ettei ranta-alueillakaan tarvitse juuri tehdä jätevesienkäsittelyn uudistamista. (*Seinäjoki)*
- Vähäisen kuormituksen uudelleenmääritteleminen henkilömäärää vastaavan kuormituksen osalta (*HaVeSU:* 0-1 henkilöä, *Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*: 0-1 henkilöä ja lisäksi arvioinnissa otettava huomioon käytössä oleva jätevesijärjestelmä).
- Poikkeuksen myöntämisen perusteita tulee selventää. Kuormituksen vähäisyyden edellytys 1-2 henkilöä avattava perusteluissa esimerkiksi esimerkein. Asukasmäärä koskee 75 % kotitalouksista. *(VVY).* Poikkeuksien merkitys on otettava huomioon vaikutusten arvioinnissa. *(VVY)* Poikkeusperusteiden (156 d §) ei tulisi koskea kunnan viranomaisten asettamia ankarampia puhdistusvaatimuksia (*VVY*).
- Perusteluissa mainittu 1-2 henkilön määrä tiukentaa poikkeamissääntelyä ja on ympäristönsuojelun kannalta vähäinen ja epäoikeudenmukainen verrattuna muihin kuormituslähteisiin, kuten maatalouteen nähden. Kyseessä on henkilömäärän pudotus kuormituksen osalta. (*Omakotiliitto)*
- ”Huomattavan vähäinen kuormitus” ja ”hyvin suuri osa vuodesta” –käsitteitä tulisi avata (*Muoviteollisuus).* YSL 155 §:n huomioiminen. Kuormitusta ei voida katsoa huomattavan vähäiseksi, jos kiinteistöllä on vesikäymälä. (*Muoviteollisuus*).

- Ehdotetun 238 §:n muutoksen yksityiskohtaiset perustelut tulee tarkistaa. Näyttää siltä, että esitys tiukentaa kiinteistön poikkeamisen aikarajaa 1 vuodella 4 kuukaudella. (*Omakotiliitto*)

Hallituksen esityksessä on poikkeamisen myöntämisedellytyksiä lievennetty muuttamalla ja-sana sanaksi *tai*. Tämä on yksi Vuoden 2015 hajajätevesityöryhmän ehdottama lieventämisen vaihtoehdoista. Henkilömäärän tarkistus liittyen poikkeamista koskevan luvan myöntämisen edellytyksiin perustui lausunnoissa esitettyihin näkökohtiin ja kotitalouksien keskimääräiseen henkilölukuun. Kun kotitalouksien keskimääräinen asukasluku on nyt alle 3 henkilöä, tulee tämä ottaa sääntelyssä huomioon, kuten nyt on tehty esitetyllä tavalla pykälässä ja perusteluissa. Pykälässä on jäteveden määrän osalta ehdotettu muutosta siten, että aikaisempi ”vähäinen kuormitus” on muutettu muotoon ”huomattavan vähäinen kuormitus” (156 d §).

Pykälän 238 osalta ehdotukseen sisältyy 2 momentin poistaminen kuten yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan ja johon Omakotiliitto on kiinnittänyt huomiota. Muutoksen sisältönä olisi, että poikkeamista (voimassa olevan lain 157 §, ehdotettu 156 d §) ei sovellettaisi enää 1 päivänä toukokuuta 2005 olemassa olleeseen käyttökuntoiseen jätevesijärjestelmään ja jätevesijärjestelmään, joka on hyväksytty rakennusluvassa ennen kyseistä päivämäärää. Siten ne kiinteistöjen omistajat, joiden kiinteistökohtainen talousjätevesijärjestelmä on rakennettu 1. tammikuuta 2004 ja 1. toukokuuta 2005 välisenä aikana, eivät voisi enää hakea poikkeamista. Sama koskisi kiinteistöä, jonka talousjätevesijärjestelmä perustuu kyseisenä ajanjaksona hyväksyttyyn rakennuslupaan. Aikarajaksi muodostuisi esityksen hyväksymisen jälkeen 1. tammikuuta 2004. Ehdotettu muutos on tarpeen, koska ympäristönsuojelulakiin ehdotetaan aluekohtaista sääntelyä perustason puhdistusvaatimuksen noudattamiseen. Ehdotetun 156 b §:n alueilla ei olisi enää mahdollisuutta hakea poikkeamista lakisääteisestä perustason puhdistusvelvollisuudesta.

Ympäristöministeriö ei kannata säännökseen *ja*-sanan palauttamista. Sen sijaan ympäristöministeriö katsoo, että poikkeamisen aineellisen sääntelyn muutos on perusteltua, kun otetaan huomioon pykälässä ehdotettu talousjäteveden määrään liittyvä tiukennus. Kunnan toimivaltaiselle viranomaiselle jäisi edelleen harkintavalta siitä, myöntääkö se luvan poiketa vai ei. Eri intressien yhteensovittaminen tehtäisiin siten paikallisella tasolla kuten nykyisinkin.

Pykälän 238 osalta ympäristöministeriö katsoo, että sääntelyn selkeyttämisen vuoksi olisi tarpeen tehdä ehdotettu muutos. Muutos on perusteltua myös ehdotukseen sisältyvän aluejaon vuoksi.

1.6 Perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpanoon muilla alueilla liittyvät muutosehdotukset

Ehdotettuun 156 b §:ään kohdistuvat asiantuntijalausunnot liittyvät pykälän sisällöstä erityisesti siihen millaisiin toimiin liittyen perustason puhdistusvaatimus tulisi toteuttaa. Yksi lausunnonantaja katsoo, että poikkeaminen tulisi olla mahdollista näillä alueilla.

- Järjestelmien korjaamisen siirtäminen ympäristönsuojelulaissa herkiksi alueiksi määriteltyjen alueiden ulkopuolella pitkälle tulevaisuuteen voi vaarantaa talousvedeksi kelpaavan veden saatavuutta joissain keskitetyn vesihuollon ulkopuolisissa kylätaajamissa sekä haitata pinta- ja pohjavesien laatua parantavien tai ylläpitävien vesienhoidon tavoitteiden toteutumista *(Kuntaliitto*).
- Jokien halkomilla alueilla vesien ekologinen tila on vesienhoitosuunnitelmissa todettu olevan välttävä tai heikko. Peltoviljelyn osuus fosforikuormasta on 60 % ja haja-asutuksen 10 %. Asutus on jokien varsilla nauhamaisesti. Meillä on oltava mahdollisuus puuttua vesistön ranta-alue määritelmään, jotta voimme omalta osaltaan vaikuttaa vedenlaatuun. (*Seinäjoki*)
- Jätevesijärjestelmän parantaminen tulisi sitoa vastaamaan perustason vaatimuksia sitominen toimenpiteeseen jolla on merkitystä joko jätevesien määrän tai laadun suhteen (*HaVeSu*).
- Jätevesijärjestelmän muuttaminen puhdistusvaatimukset täyttäväksi sidottaisiin kiinteistöllä tehtäviin korjaustoimiin, jotka vaikuttavat jäteveden laatuun tai määrään (*Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*).
- Uudistamistarpeen kriteerit on nyt sidottu vain rakennuslupatarpeeseen ja muut uusimistarpeen kannalta tärkeät kriteerit ovat jääneet huomiotta. Uudistustarve voi liittyä paitsi uudisrakentamiseen tai rakennuslupaa vaativaan peruskorjaukseen myös jätevesijärjestelmän ikään, huonoon kuntoon sekä jäteveden määrää olennaisesti lisääviin kiinteistön käytössä tapahtuviin muutoksiin. Uudistustarve tulisi jatkossakin kytkeä jätevesijärjestelmän mitoitukseen. Vanhimmat järjestelmät tulisi edelleen edellyttää uusittavaksi määräajassa. Jätevesien käsittelyjärjestelmän uusiminen tulisi kaikilla alueilla sitoa sellaiseen rakennuksen laajentamiseen tai käyttötarkoituksen muutokseen, jolla on vaikutus jätevesien määrään tai joka mitoituslaskelman perusteella edellyttäisi olemassa olevaa suurempaa jätevesijärjestelmää. (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*)
- Perustason puhdistusvaatimus muilla alueilla tulisi ulottaa myös vähäistä suurempaa asuinrakennusta koskevaan laajennukseen (*Seinäjoki).*
- Ehdotettu säännös aiheuttaa eriarvoisuutta kansalaisten välille. Muutos suosii niitä, jotka ovat viivytelleet jätevesijärjestelmän uudistamisen suhteen ja rankaisee niitä, jotka ovat investoineet ympäristön hyväksi. (*Porvoo*)
- Poikkeaminen (156 d §) tulisi laajentaa sovellettavaksi myös 156 b §:n mukaisille alueille. Yksittäistapauksissa poikkeaminen tulisi olla mahdollista, jos toimi muuttuisi kohtuuttomaksi. Esimerkiksi jos muulla alueella (yli 100 m vesistöstä) yksinasuvan, vähätuloisten vanhuksen kotona talvella vesijärjestelmän putket jäätyvät. Tuolloin järjestelmän korjaaminen voisi osoittautua mahdottomaksi ja edellyttäisi uuden järjestelmän rakentamista ja siten koko jätevesijärjestelmän uusimista. (*Omakotiliitto*)
- Vesikäymälän ja vaihtoehtoisten käymäläratkaisujen epäarvoisen asema tulisi korjata. Ehdotetun 156 b §:n 1 momentin 1 kohtaa tulisi muuttaa. Kohta tulisi kuulua seuraavasti:-- 1) rakennetaan käymälä tai tehdään sitä tai vesi- ja viemärilaitteistoja koskeva luvanvarainen korjaus- ja muutostyö, jossa järjestelmä uusitaan tai kokonaisuudessaan korjataan. (*Muoviteollisuus).*

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että muualla kuin enintään 100 metriä vesistön tai meren rannasta tai pohjavesialueella (156 b §) perustason puhdistusvaatimus tulisi toteuttaa kiinteistökohtaisesti määräytyvänä ajankohtana. Tämä on perusteltua sen vuoksi että ehdotetun 156 b §:n 1-2 kohtien mukaisissa korjaus- ja

muutostöissä on kyse niin suurista investoinneista, että perustason puhdistusvaatimuksen täyttäminen olisi tehtävä samassa yhteydessä.

Ehdotetut korjaus- ja muutostyöt ovat joko vesikäymälän rakentaminen tai vesi- ja viemärilaitteistoja koskeva luvanvarainen korjaus- ja muutostyö tai uuden rakennuksen rakentamiseen rinnastuva rakennusluvanvarainen korjaus- ja muutostyö, jossa järjestelmä uusitaan tai kokonaisuudessaan korjataan. Toisena perusteena olisi uuden rakennuksen rakentamiseen rinnastettava korjaus- ja muutostyö. Tarkoituksena on ollut löytää sellainen ratkaisu, joka rinnastuu peruskorjaukseen. Lisäksi on otettava huomioon, että Suomessa on meneillään kaupungistumiskehitys eli käytännössä haja-asutusalueilla jää rakennuksia tyhjilleen tai erittäin vähälle käytölle. Osa rakennuskannasta poistuu YSL 16 luvun soveltamisen piiristä. Lisäksi talousjätevesien käsittelyä on jo tehostettu vastaamaan voimassa olevan sääntelyn vaatimuksia, koska sääntelyn täytäntöönpano on ollut käynnissä jo yli 10 vuotta.

Ympäristöministeriö vastustaa ehdotettuja muutoksia. YM katsoo, että ehdotettu sääntely on ympäristönsuojelullisista näkökohdista sopusoinnussa uuden rakennuksen rakentamisessa sovellettavien vaatimusten kanssa ehdotetussa muodossa. Sääntelyehdotus on lisäksi sovitettu yhteen maankäyttö- ja rakennuslain lupasääntelyn kanssa. Sääntelyehdotuksen tarkoittamat korjaus- ja muutostyöt rinnastuvat peruskorjaukseen.

1.7 Perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus suurille kuormittajille ja pohjavesialueille

- Kuormittajille (yli 20 asukasvastineluvun, AVL) asetettu talousjätevesien puhdistustasovaatimuksen tulisi olla selkeästi korkeampi kuin yksityistalouksien puhdistustason. Suuremmat kuormittajat tulisi palauttaa lupavelvollisuuden piiriin tai ainakin osoittaa velvoite tarkkailla toimivuutta ja vaikutuksia ja raportoida niistä viranomaiselle *(Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*).
- Pohjavesialueilla ei riitä perustason puhdistusvaatimus ja tämä tulisi huomioida asetuksessa (*Seinäjoki).*

Ympäristönsuojelulain yleisten velvollisuuksien ja kieltojen (2 luku) mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista ja ympäristöriskeistä sekä niiden hallinnasta ja vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (selvilläolovelvollisuus). Toiminta tulee järjestää niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta (7 §:n 1 mom.). Maaperän pilaamiskiellosta säädetään YSL 16 §:ssä ja pohjavesien pilaamiskiellosta 17 §:ssä.

Ympäristönsuojelulain lupajärjestelmässä lupaa edellytetään joko suoraan luvanvaraisten toimintojen luetteloon perustuen (YSL 27 §:n 1 mom.) tai toiminnan arvioituihin vaikutuksiin perustuen (27 §:n 2 mom.). YSL 27 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa tarvitaan toimintaan, joka saattaa aiheuttaa vesistön pilaantumista. Lupa tarvitaan myös jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai noron pilaantumista sekä toimintaan, josta voi aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Kuormittajien (alle 100 AVL) osalta lupaa voidaan siis voimassa olevan sääntelyn mukaisesti edellyttää arvioitujen vaikutusten perusteella.

Luvanvaraisuudesta pohjavesialueilla säädetään YSL 28 §:ssä. Toiminnan harjoittamiselta voidaan edellyttää ympäristölupaa eräin edellytyksin, jos toiminta on vähäisempää kuin lain liitteessä 1 ja 2 tarkoitettu toiminta, jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvalle pohjavesialueelle ja toiminnasta voi aiheutua pilaantumisen vaaraa.

Kunnat voivat edelleen antaa lakia ankarampia määräyksiä pohjavesialueille. Pohjavesialueilla ehdotetaan tehostamistoimia tehtäväksi ehdotettuun määräaikaan mennessä.

YM:n näkemys on, että pohjavesialueita koskevaa erillissääntelyä ei voida perustuslain 80 §:n näkökulmasta toteuttaa yksinomaan asetustasoisesti.
YM:n näkemys on, että YSL:n sääntely on riittävää myös kotitalouksia suurempien kuormittajien osalta, koska pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) on voimassa kaikilla alueilla ja myös sen vuoksi, että lupaviranomainen voi edellyttää ympäristölupaa toiminnan arvioituihin vaikutuksiin perustuen.

Perustason puhdistusvaatimusta tiukempia määräyksiä voi sisältyä kunnan ympäristönsuojelumääräyksiin. Niitä sovelletaan uusien rakennusten rakentamisessa ja ehdotuksen mukaan ennen vuotta 2004 voimassa olleisiin rakentamisajankohdan mukaisiin vaatimuksiin tai myönnettyyn rakennuslupaan perustuvien jätevesien käsittelyjärjestelmien osalta pohjavesialueilla ehdotettuun määräaikaan mennessä.

1.8 Selvitys jätevesijärjestelmästä ja käyttö- ja huolto-ohjeet

Käyttö- ja huolto-ohjetta koskevasta ehdotuksesta lausunnonantajat esittivät vastakkaisia näkemyksiä.

- Pykälän tulisi sisältää vain toteamus edellytettävästä järjestelmästä ja käyttö- ja huolto-ohjeesta. Pykälän sisällön typistäminen on tarpeen, koska lain tasolle ei ole tarpeen tuoda yksityiskohtaisia vaateita vaan niistä voidaan edelleen säätää asetuksen tasolla. (*Omakotiliitto*)
- Hajajätevesiasetuksen liitteessä olevia jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeessa määritettyjä jäteveden saostuskaivon tyhjennysväliä tulee pidentää ja käsittelyjärjestelmän mitoitusvaatimuksen henkilölukua alentaa. (*Omakotiliitto*)
- Yksilöity vaatimus lietteen poistamisesta on säädettävä lakiin tai asetukseen. Lietteen poistamista koskevaa asetuksenantovaltuutta ei pidä poistaa (*Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*).
- Tyhjennysten toteutusta ei pystytä valvomaan, kun lietetyhjennykset tehdään kiinteistön eikä kunnan järjestämänä (Porvoo). Jos tyhjennys laiminlyödään, jätevesien (kiintoainetta ja ravinteita) pääsee Porvoon alueella ympäristöön ja pohjaveteen huomattavasti enemmän kuin pitäisi *(Porvoo*).

Hallituksen esityksessä ehdotetaan perustuslain 80 §:n mukaiseksi perussäännökseksi omaa pykälää käyttö- ja huolto-ohjeesta. Pykälä on muodostettu voimassa olevasta sääntelystä, joka perustuu suurelta osin asetukseen ja sen liitteisiin. Ehdotettu sääntely on nykyistä yleispiirteisempää. Tarkoitus ei myöskään ole säätää yksittäisen huolto- tai ylläpitotoimen ajankohtaa.

Lietteen osalta esityksessä ehdotetaan poistettavan nykyinen asetuksenantovaltuus. Lietteen poistaminen on yksittäinen huoltotoimenpide, jotka koskevaa nykymuotoista ohjeen sisältöä ei ole tarkoitus enää antaa. Voimassa olevan asetuksen liitteen sisältö on tulkittu tyhjennysväliä koskevaksi sääntelyksi, kuten esityksessä selostetaan, vaikka se asiallisesti on käyttö- ja huolto-ohjeen sisältövaatimus. Lietteen poistaminen on järjestelmän huolto- tai ylläpitotoimia, jotka tulee suunnitella siinä vaiheessa, kun järjestelmää valitaan. Omistaja vastaa siitä, että järjestelmä pidetään käyttökunnossa.

Ympäristöministeriö katsoo, että ehdotettu perussäännös käyttö- ja huolto-ohjeesta on tarpeellinen. Perustuslain 80 §:n näkökulmasta asiasta olisi säädettävä lain tasolla. Ehdotettuun pykälään sisältyy valtioneuvostolle osoitettu asetuksenantovaltuus. Se määrittää osaltaan annettavan asetuksen sisältöä.

Asetusehdotus olisi tarkoitus laittaa lausunnolle, kun hallituksen esityksen käsittely eduskunnassa on päättynyt. Uuden annettavan hajajätevesiasetuksen sisältö täsmentyisi lausuntokierroksen jälkeen jatkovalmistelussa.

2. Ympäristöministeriön kommentit muista esitetyistä muutosehdotuksista ja lausumista liittyen lakiesitykseen

Rajapinta vesihuoltolakiin

- Kahden lain kohtuuttomuusperusteiden huomiointi, ei kuitenkaan ristiriitaisuuksia. Valtakunnallisen viemäröintiohjelman huomioonottaminen*. (MMM)*
- Rakentuvilla alueilla kiinteistökohtainen käsittely voi osoittautua epätarkoituksenmukaiseksi (*VVY*).
- Viemäriverkkoon liittymisen tulisi kaikissa tilanteissa perustua vapaaehtoisuuteen. Viemäröintisuunnitelmia tulisi arvioida uudelleen tarkistetuin kustannuslaskelmin (*MTK).*
- Muutokset hajajätevesisäätelyyn vaikeuttaneet vesiosuuskuntien toimintaa ja vähentäneet liittymistä (*Porvoo, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus).*

Hallituksen esityksen valmistelussa on tarkistettu rajapinta MMM:n hallinnonalan vesihuoltolakiin (119/2001, VHL). VHL:iin ei ehdoteta muutoksia tässä yhteydessä. Rakentuvien alueiden talousjätevesien käsittelyn osalta on

huomattava, että vesihuoltolain sääntely (vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen ja siihen sisältyvä liittymisvelvollisuus ja liittymisvelvollisuudesta vapauttaminen) voi tulla sovellettavaksi. Rakentuvilla alueilla saattaa jossain vaiheessa tulla tarkoituksenmukaiseksi käsitellä jätevedet keskitetyin ratkaisuin.

Kiinteistöjen liittymisvelvollisuutta taajamien ulkopuolisilla alueilla lievennettiin vesihuoltolain tarkistamisen yhteydessä. Siirtymäajan jälkeen kiinteistöjen ei tarvitse liittyä verkostoon taajamien ulkopuolisilla alueilla, jos kiinteistön vesihuoltolaitteisto on rakennettu ennen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymistä ja jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään. Lisäksi, vaikka liittämisvelvollisuus on olemassa, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi vesihuoltolaissa säädetyin perustein myöntää velvollisuudesta vapautuksen.

Viemäröintiohjelmassa esitetään yleiset periaatteet ja kriteerit viemäröinnin toteuttamiselle ja laajentamiselle haja-asutusalueilla. Nämä linjaukset on tarkoitettu kaikille vesihuollosta vastaaville tahoille otettavaksi huomioon arvioitaessa verkostoratkaisujen tarvetta ja tarkoituksenmukaisuutta verrattuna jätevesihuollon järjestämiseen kiinteistökohtaisin ratkaisuin. Valtion vesihuoltotoimenpiteisiin kohdentamalla tuella on saatettu viemäröinnin piiriin haja-asutusalueilla sellaiset keskeiset alueet, joilla viemäröinti on ollut tarkoituksenmukaista ulottaa vesihuoltolaitoksen palveluna
Esityksellä on vaikutuksia vesiosuuskuntien toimintaedellytyksiin ja niitä on pyritty selostamaan hallituksen esityksen vaikutusten arviointi –osuudessa. Joillakin osuuskunnilla on voinut rahoituspohjan osalta olla ongelmia muistakin syistä johtuen eivätkä kaikki ongelmat siten johdu tästä sääntelystä.

> **Ympäristöministeriö katsoo, että lausunnossa ei ole esitetty perusteita sille, miksi viemäriverkkoon liittymisen tulisi kaikissa olosuhteissa olla vapaaehtoista. Lisäksi tämä asia kuuluu asiallisesti MMM:n hallinnonalalle ja YM on tähän vastaukseen liittyen ollut yhteydessä MMM:öön. Vesihuoltolaitoksen viemäriverkostoon liittymiseen sovelletaan MMM:n hallinnonalan vesihuoltolakia, jossa säädetään mm. liittymisvelvollisuudesta ja liittymisestä vapauttamisesta.**
> **YM toteaa, että viemäriverkostoon liittyviä määräyksiä voi sisältyä myös MRL:n mukaisiin kaavamääräyksiin (esim. ranta-asemakaavoissa), jotka tulevat toteuttavaksi rakentamisen yhteydessä.**

Rakennusmääräykset

- Ohjattava rakennusmääräyksillä uusien rakennusten pesu- ja käymälävesien erillisviemäröintiin. (*Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*).

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999, MRL) säädetään alueiden ja rakennusten suunnittelusta, rakentamisesta ja käytöstä.
MRL 13 §:n mukaan ympäristöministeriö ylläpitää Suomen rakentamismääräyskokoelmaa, johon kootaan tämän lain nojalla annetut rakentamista koskevat säännökset ja rakentamismääräykset sekä ministeriön ohjeet. Keskeisiä säädöksiä ovat mm. rakentamista koskevista suunnitelmista ja selvityksistä annettu ympäristöministeriön asetus (216/2015), jota sovelletaan uuden rakennuksen rakentamisessa ja rakennuksen korjaus- ja muutostyössä (1 §). Asetuksen 13 §:ssä säädetään mm. kiinteistön vesi- ja viemärilaitteistosuunnitelman sisältövaatimuksista.
Kunnassa on oltava rakennusjärjestys (MRL 14 §), joka voi sisältää muun muassa hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kannalta tarpeelliset määräykset. Määräykset voivat koskeva mm. rakennuspaikkaa ja vesihuollon järjestämistä.
MRL:n alueiden käytön ja rakentamisen suunnittelun välineitä ovat mm. kaavat ja kaavamääräykset (esim. MRL 41 ja 57 §), joissa voidaan edellyttää mm. alueelle rakennettavien rakennusten yhteistä viemäriä ja talousjätevesien puhdistusta. Kaavamääräykset voivat muun ohessa koskea haitallisten ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista.

Pilaamisen torjunnan ehkäiseminen kuuluu ympäristönsuojelulain soveltamisalaan (527/2016, YSL) (1 §). Haja-asutuksen talousjätevesiin sovellettava sääntely on teknologianeutraalia. Ehdotetun sääntelyn toimeenpanossa voidaan neuvonnassa ohjata eri talousjätevesien erilliseen käsittelyyn siirtymiseen.

Ympäristöministeriö katsoo, että uusien rakennusten rakentamisessa ei ole perusteltua pyrkiä ohjaamaan eri talousjätevesien erotteluun pakottavalla lainsäädännöllä. Uusien rakennusten rakentamisessa noudatettavaksi tulevat MRL:n sääntely sekä haja-asutuksen talousjätevesien osalta YSL:n sääntely. Rakentamisessa keskeistä on käyttää asiantuntevaa suunnittelijaa ja suunnitella kohteeseen soveltuvat talotekniset ratkaisut myös talousjätevesien osalta.

Tiedonsaanti ja ohjeet

Eräissä lausunnoissa tuodaan esiin huoli ohjeista ja paikkatietoaineistoista.

- Lainsäädännön tulkintojen riittävästä ohjeistuksesta huolehdittava (*Muoviteollisuus*).
- Kuntiin paikkatietoaineisto, joka yksiselitteisesti määrittelee vaatimustasot, siirtymäajat sekä näiden piirissä olevat kiinteistöt, sekä viestintään, neuvontaan ja aineistoon kiinnitettävä huomiota (*Vesiensuojeluyhdistysten Liitto*).
- Kiinteistönomistajien saatavilla tulisi helposti ja havainnollisesti olla tieto, koskeeko siirtymäaika heidän kiinteistöään; tilanne epäselvä ainakin purojen ja pienien jokien osalta (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*)

Hallituksen esityksen sääntelyn liittyen valmisteilla on ns. vuoden 2011 hajajätevesiasetuksen kumoaminen ja uuden asetuksen antaminen. Annettava uusi asetus ja ehdotettu muutos muodostavat kokonaisuuden.

Lain käytännön toimeenpanoon on varattu rahoitusta ohjeiden ja vuoden 2011 oppaan päivitykseen. Työ tehdään yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Tarkoitus on myös valmistella koulutusaineistoja sekä luennoida eri sidosryhmätahojen koulutustilaisuuksissa eri puolilla maata.

Vuoden 2016 neuvontahankkeiden jätevesineuvonta on käynnissä. Vuoden 2017 osalta jätevesineuvonnan valtionavustukset ovat nyt haettavissa. Neuvonnan keskeinen tavoite on edistää hajajätevesisäädösten edellyttämän jätevesien käsittelyn tason toteuttamista kiinteistöillä siirtymäaikana. Valtakunnallinen neuvontatoiminta on taloudellisten resurssien salliessa käynnissä siirtymäajan päättymiseen asti. Haja-asutuksen jätevesihuollon parantaminen ja kiinteistöjen aktivoiminen jätevesijärjestelmiensä kuntoon saattamiseen edellyttävät huomattavaa lisäpanostusta neuvontaan ja ohjaukseen.

SYKE:n Avoin tieto –portaalista http://www.syke.fi/avointieto on pääsy SYKE:n avoimen tiedon palveluun. Lainsäädännön käytännön soveltaminen kunnissa edellyttää tietoa siitä, mitkä kohteet sijaitsevat vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella ja vesistöjen/meren läheisyydessä. Viranomaiset ja kansalaiset pääsevät tarkastelemaan vesistö- ja pohjavesiaineistoja Avoin tieto –palvelusta (www.syke.fi/avointieto, aineistot ovat suomen kielellä).

Ympäristöministeriö katsoo, että olemassa olevia tietoaineistoja voidaan hyödyntää kattavasti eikä uusiin paikkatietoaineistoihin ole tarvetta. Lainsäädännön muutoksen kattavat tukitoimet varmistavat muutoksen täytäntöönpanon.

Lain vaikutusten arviointi

Lausunnonantajat katsovat, että vaikutuksia tulee seurata.

- Esityksen vaikutuksia tulee seurata (*Keski-Uudenmaan ympäristökeskus*)
- Eduskunnan ja hallituksen tulee seurata lain toimeenpanoa ja kustannusten kohtuullisuutta kuluttajille (*Omakotiliitto*).
- Säädöksen vaikutuksia tulee seurata tarkasti. (*SLL*)

Lain täytäntöönpanoa ja vaikutusten toteutumista seurataan osana hyvää lainvalmistelun prosessia lain voimaantulosta alkaen yhteistyössä SYKE:n, neuvontajärjestöjen ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Seurannan tarkoituksena on arvioida lainmuutoksen toimivuutta. Seurannassa kerättäviä tietoja tarvitaan pitemmällä aikavälillä sääntelyn kehittämisessä.

Ympäristöministeriö katsoo, että on perusteltua arvioida lain täytäntöönpanoa ja vaikutuksia kuten muissakin säädöshankkeissa.